

Sjukhusfysikern

Information från Svenska Sjukhusfysikerförbundet (SSFF)
Sektion inom Naturvetarna – Medlem i EFOMP

Nr 1

MAJ
2011

TEMA SPECIALIST

- 2 ST-nyheter
- 2 Lista specialister
- 3 Ledaren
- 4 Sammanfattning: Hur blir jag specialist?
- 6 Rapport från handledarutbildningen i Kalmar
- 7 Rapport från MPE workshop
- 8 Senaste versionen av dokumenten
- 9 *Dokument:*
 - 9 ■ Målbeskrivning
 - 14 ■ Kontrakt
 - 16 ■ Intyg

www.sjukhusfysiker.se

ORDFÖRANDE

Lars Idestrom
Nuklearmedicin A3:01
Verksamhetsområde sjukhusfysik
Karolinska universitetssjukhuset i Solna
17176 Stockholm
Tel 08-58583906
lars.idestrom@karolinska.se

SEKRETERARE

Berit Wennberg
Avd f sjukhusfysik
Enheten f strålbehandlingsfysik/teknik
Karolinska sjukhuset
171 76 Stockholm
Tel 0739-660451
berit.wennberg@karolinska.se

KASSÖR

Henrik Båvenäs
Radiofysik och Röntgenteknik
Centrallasarettet
721 89 Västerås
Tel 021-174044
henrik.bavenas@ltv.se

REDAKTÖR

Åsa Palm
MFT/Terapeutisk radiofysik
Sahlgrenska Universitetssjukhuset
413 45 Göteborg
Tel 031-342 7238
asa.palm@vgregion.se

WEB-REDAKTÖR

Eleonor Vestergren
MFT/Diagnostik
Sahlgrenska Universitetssjukhuset
413 45 Göteborg
Tel 031-343 5228
eleonor.vestergren@vgregion.se

LEDAMOT

Agnetha Gustafsson
Radiofysikavdelningen
Universitetssjukhuset i Linköping
581 85 Linköping
Tel 013-223357
agnetha.gustafsson@lio.se

LEDAMOT

Hans-Erik Källman
Sjukhusfysik
Röntgenavdelningen Falu Lasarett
791 82 Falun
Tel 023-492656
hans-erik.kallman@ltdalarna.se

ST-Nyheter

SSFF bidrag till anordnandet av CPD/ST-kurser

För att stimulera utbudet av CPD- och ST-kurser har SSFF styrelse beslutat att ge bidrag på upp till 25000 kr till den avdelning/institution som planerar en kurs. Ansökan skickas till styrelsens sekreterare Berit Wennberg. Genom henne får du också tag på ansökningblanketten.

Handledarutbildning i SSFFs och SFRs regi

För att hjälpa till med utbildning av ST-handledare har SSFF tillsammans med SFR sponsrat en handledarutbildning, som hölls i Kalmar i slutet av mars – en rapport från kursen presenteras på s 6. Styrelserna stod för kursavgift och middag. Deltagarna var mycket nöjda och önskar ytterligare en träff, vilket Linköping tog på sig att ordna. För dig som inte tog chansen den här gången – håll utkik för det kommer fler kurser.

Specialister

Totalt finns nu 129 specialister registrerade. Här listas de som inte omnämnts i tidigare nummer (Sjukhusfysikern Nr 3-4 2009, Nr 1-2 2010):

Mauricio Alvarez
Pedro Andreo
Stefan Bergstam
Michael Blomquist
Anna Bäck
Sven Bäck
Torsten Cederlund
Theodoros Chouliaras
Ninni Drugge
Jerker Edén Strindberg
Marika Enmark
Eva Forssell-Aronsson
Anders Frank
Annette Fransson Andreo
Giovanna Gagliardi
Ulf Granlund
Jakobina Grétarsdóttir
Erik Grusell
Magnus Gustafsson
Håkan Hedtjärn
Bengt Hemdal
Ola Holmberg
Markus Håkansson
Åsa Jamtrot
Lennart Johansson

Lotta Jonsson
Kerstin Lagerstrand
Maria Ljungberg
Enn Maripuu
Younes Mejaddam
Kerstin Müntzing
Jonas Nilsson Althén
Josef Nilsson
Karin Nygård
Johan Olsrud
Rickard Sjögren
Bruno Sorcini
Leif Svensson
Anders Sätherberg
Jonas Söderberg
Anne Thilander Klang
Aris Tilikidis
Christina Vallhagen Dahlgren
Eleonor Vestergren
Sofie Wickström
Charles Widström
Elinore Wieslander
Johan Vikström
Jeanette Wolke
Åsa Ärlig

TEMA - Specialistutbildning

LEDAREN

Efter lång väntan är det äntligen här, specialnumret av Sjukhusfysikern som uteslutande handlar om specialistprogrammet. Efter mycket hårt arbete från engagerade sjukhusfysiker i hela Sverige har formerna för sjukhusfysikernas vidareutbildning och specialisering tagit form och vi kan nu presentera en uppsättning dokument och instruktioner som beskriver specialistprogrammet och hur du skall gå tillväga för att påbörja din specialistutbildning. Efter tre år som sjukhusfysiker står jag själv precis i begrepp att påbörja min specialistutbildning. Jag började redan för ett år sedan fundera på att anmäla mig men jag har hela tiden hittat ursäkter för att vänta lite till. I och med detta nummer av Sjukhusfysikern finns det dock inte längre några ursäkter, det är bara att följa instruktionerna steg för steg. Som man kan läsa i detta nummer finns det nu dessutom 21 nyutbildade handledare som bara väntar på att få dela med sig av sina erfarenheter.

Jag är övertygad om att både arbetstagare och arbetsgivare har mycket att vinna på ett specialistprogram för sjukhusfysiker. Det kommer bli lättare att få en strukturerad utbildning vilket gör vårt arbete mer intressant och vi blir mer attraktiva på arbetsmarknaden. Detta kommer även att gynna arbetsgivaren eftersom sjukhusfysikernas kompetens ökar och verksamheten kan då utvecklas och det blir lättare att uppfylla krav från till exempel SSM. I och med att arbetsgivaren är med och utformar utbildningsplanen i specialistprogrammet får den också möjlighet att skraddarsy kompetensen på arbetsplatsen. Vi som arbetstagare kommer förhoppningsvis också få en mer gynnsam karriärstege när det gäller löneutveckling. Så läs noga och boka ett möte med din chef för att skriva ett kontrakt och lägga upp en utbildningsplan!

Lars Idestrom, Ordförande

Checklista

- Legitimerad Sjukhusfysiker?
- 2-års anställning som Sjukhusfysiker?
- Kontakta din verksamhetschef el motsvarande (VC) och få en handledare
- Upprätta en utbildningsplan i samråd med VC och handledare
- Skriv under Kontraktet och sänd en kopia till Nationella kursrådet

KOM IGÅNG

Sjukhusfysikern

Årgång 34

UTGES AV

Svenska Sjukhusfysikerförbundet (SSFF)
Sektion inom Naturvetarna

ADRESS & TELEFON

Svenska Sjukhusfysikerförbundet
Box 760
131 24 Nacka
08-466 24 80
www.sjukhusfysiker.se

ANSVARIG UTGIVARE

Lars Idestrom

REDAKTÖR

Åsa Palm

LAYOUT

Åsa Palm

TRYCK & DISTRIBUTION

Naturvetarna

ISSN 0281-7659

Upplaga: 360

PLANERAD UTGIVNING 2011

Juni, september, december

Bidrag till kommande nummer skickas
till asa.palm@vgregion.se senast
20 maj.

TEMA - Specialistutbildning

SAMMANFATTNING

Hur blir jag specialist?

Förutsättningar

Du kan påbörja din specialiseringstjänstgöring (ST) tidigast efter 2 års kliniskt arbete som legitimerad sjukhusfysiker.

Steg 1 - Kontrakt

Din ST börjar med att du, din arbetsgivare och din handledare skriver under ”Kontrakt om specialiseringstjänstgöring” (se s 14-15) och sänder detta till kursrådet. Din verksamhetschef blir fortsättningsvis ansvarig för att du ska kunna fullfölja din ST genom att se till att de resurser som krävs står till ditt förfogande. I gengäld får din arbetsgivare inflytande över din inriktning, som ska anpassas till de lokala behoven. Din handledare ska ha utbildning och arbeta enligt riktlinjerna i kontraktets bilaga. Din ST genomförs inom ramen för det befintliga CPD programmet. Du förutsätts alltså vara registrerad i detta program och redovisa dina aktiviteter årligen. Det är viktigt att komma ihåg att dina CPD aktiviteter ska vara anpassade till kraven i målbeskrivningen.

Steg 2 - Utbildningsplan

Din utbildningsplan ska bygga på innehållet i ”Målbeskrivning för Specialiseringstjänstgöring för Sjukhusfysiker” (se s 9-13). När den är upprättad ska du skicka den till kursrådet. Avsikten med detta är att kunna samla erfarenhet av hur utbildningsplaner kan utformas. Exempel på hur en utbildningsplan kan se ut finns på vår hemsida www.sjukhusfysiker.se/specialist. Din utbildningsplan ska revideras årligen, större förändringar i utbildningsplanen ska meddelas kursrådet.

Steg 3 – Ansökan om registrering

När du fullgjort din utbildning ska detta intygas i dokumentet ”Intyg om specialiseringstjänstgöring samt ansökan om registrering som specialist” (se s 16). Av dokumentet framgår under vilka förutsättningar du kan bli registrerad som specialist. Intyget sänds till kursrådet.

Steg 4 – Kodning i partsgemensam arbetsidentifikation (AID)

Sveriges Kommuner och Landsting och Akademikeralliansen har upprättat ett gemensamt underlag som förtecknar alla arbetstagare. Denna förteckning är viktig då den utgör basen för all lönestatistik. I nuläget finns bara en benämning för sjukhusfysiker i detta underlag vilket vi skulle vilja ändra på. Innan vi nått detta mål måste vi utnyttja möjligheten att koda alla registrerade specialister på samma sätt för att registreringen ska få genomslag i lönestatistiken. Gör så här: Se till att din arbetsgivare tilldelar dig kod F vad gäller Funktions-/ämnesansvar när du klassificeras enligt AID. Vi samarbetar med Naturvetarna och du kan få hjälp från ditt förbund om du har svårt att få gehör för dina åsikter. Arbetsidentifikationen kan du hitta på internet.

Redan anmäld till ST-programmet?

Du som redan påbörjat din ST-utbildning behöver inte göra en ny registrering, men din ST ska följa de uppdaterade anvisningarna.

Sammanfattning, forts.

Det långsiktiga målet med specialistutbildningen är att stärka vår profession och att utveckla den verksamhet vi arbetar inom. En konsekvens av detta program blir då att en utbildning (handledning/kurser mm) erbjuds som en grund för en klinisk kompetensstege för sjukhusfysiker. ST-gruppen kommer att initiera ett arbete med målet att den frivilliga registreringen blir erkänd av myndigheterna. Detta arbete kommer förhoppningsvis att underlättas av det Europeiska projekt som syftar till att klargöra innehållet i begreppet Medical Physics Expert i förhållande till Qualified Medical Physicist (legitimerad sjukhusfysiker) och Specialist Medical Physicist (specialist).

Vi som arbetat med detta projekt hoppas ni kommer att få glädje av denna utökning av vår kliniska kompetensstege. Mycket arbete återstår innan vi nått ända fram. I och med denna uppdatering av dokumentationen går vi förhoppningsvis in i nästa fas av ST-projektet där vi kan koncentrera oss på att fylla utbildningsprogrammet med innehåll och ta upp dialogen med de myndigheter som ska stötta utbildningen av våra blivande specialister.

2011-04-28

ST-gruppen, kursrådet och styrelserna i SSFF och SFR

RESURSPERSONER OCH ARBETSGRUPPER

Nationella kursrådet är sammansatt av representanter från utbildningsorter och sjukvård. Kursrådet svarar för driften av ST-programmet, dvs registrerar påbörjade ST och följer din utveckling till dess du blir registrerad som specialist. En central uppgift för kursrådet är att validera specialistkurser och skapa nya kurser där behov uppstår. Kursrådet är sammansatt så att de flesta inriktningar i ditt yrke finns representerade. Sekreteraren i kursrådet är den person som du ska kommunicera med i alla frågor som rör dina kurser och CPD relaterade frågor. De dokument du ska kommunicera med är det inledande kontraktet, din årliga CPD sammanställning samt ditt avslutande intyg. Du kan alltid nå sekreteraren på kursradet@sjukhusfysiker.se.

ST-gruppen är ett samverkansorgan som består av en representant från Svenska Sjukhusfysikerförbundet (SSFF) och Svensk Förening för Radiofysik (SFR) vardera samt två ytterligare medlemmar. Gruppens uppgift är att samordna arbetet mellan förening och förbund gällande den kliniska handledning samt vara kursrådet behjälpligt i långsiktig planering av den övergripande utformningen av ST. Alla frågor som gäller den kliniska handledningen inom ST-programmet och dess uppfyllande av målbeskrivningen kan du få svar på via ST-gruppens samordnare på specialist@sjukhusfysiker.se.

Styrelserna i SSFF och SFR beslutar om registrering som specialist på kursrådets inrådan samt svarar gemensamt för den långsiktiga utvecklingen av ST-programmet tillsammans med Nationella kursrådet och ST-gruppen.

Kursrapport

Utbildning för ST-handledare i regi av SFR och SSFF

28-29 mars, Kalmar

Mats Stenström, Lotta Jonsson, Karin Uttman

Under två dagar har 21 sjukhusfysiker med handledarambitioner medverkat i en utbildning i handledningsmetodik för blivande specialister. Vi kom från Sundsvall i norr till Lund i söder, med olika bakgrunder, från stora kliniker, små kliniker, nuklearmedicin, röntgen eller strålterapi som specialitet. Lite bleka om nosen var vi lite till mans, när det i kursbeskrivningen utlovades tillämpningsövningar med psykolog och psykologterapeut.

Kursen hölls i ett vackert Kalmar med Svensk Förening för Radiofysik (SFR) och Sjukhusfysikerförbundet (SSFF) som arrangörer. All heder åt arrangörerna som skapat ett intressant och spännande möte mellan fysiken (kropp) och självet (jaget). Till sin hjälp att ro detta i hamn hade man anlitat paret Britta och Bernt Petersson från PsykologHuset Petersson AB.

Utbildningens mål var att

- kunna skilja på affektiv/relationsorienterad kommunikation och faktamässig/problemorienterad kommunikation och förstå hur handledningsprocessen påverkas av deras sätt att hantera dessa båda
- förstå hur ramarna för handledningen kan påverka handledningsprocessen
- kunna skilja på olika fokus för handledningen och få en känsla för när det är lämpligt att välja ett fokus framför ett annat
- förstå att det finns många olika sätt att handleda på, och att handledningsprocessen måste utformas utifrån både den handleddes och handledarens tillgångar och begränsningar

Med varlig men bestämd hand blev vi inlotsade, i en för många av oss ny värld av affektiv kommunikation, reflektion, neuronal Darwinism, självet och dess association och dissociation, sympati, empati, anknytning och till sist etiska frågeställningar och känslomässigt svåra samtal. – Bäva månede de blivande handledda...

Kursen var givande på många sätt, som alltid trevligt och nyttigt att träffa kolleger från andra sjukhus, men framför allt upplägget med en blandning av teori och praktiska övningar gav mersmak. Kursledningens kompetens och intresse i handledningsfrågor gav handfasta råd i knepiga situationer och med sig hem har man nu en verktygslåda, om än liten och begränsad, och stärkt i sin roll som handledare av blivande specialister. Allt är inte på plats ännu, kursrådet jobbar med finsnickeriet på ett måldokument för specialistutbildningen och handledarens bedömningsroll är kanske inte färdigdiskuterad. Men klart är att vi idag har 21 hungriga handledare, villiga att ge en hjälpande hand. Vi har också bestämt att träffas igen för att utbyta erfarenhet och fördjupa oss i handledarrollen. Stenen är i rullning.

Boktips för den intresserade: Mentaliseringsboken – Per Wallroth

Mentalisering innebär, enkelt uttryckt, att man försöker se sig själv utifrån och andra människor inifrån. Man reflekterar med andra ord över sina egna och andras tankar och känslor. Och när man gör det blir man påmind om att varje människa har sitt eget perspektiv och tolkar verkligheten på sitt sätt.

<http://www.modernpsykologi.se/bokhandel/mentaliseringsboken.htm>

Mötesrapport

Guidelines on Medical Physics Expert (MPE)

European Workshop on Medical Physics Expert, 9-10 maj, Sevilla, Spanien

Hans-Erik Källman, SSFF

Bakgrund

Implementationen av Medical Physics Expert (MPE) har enligt EU inte gått bra i alla medlemsländer. Kommissionen har därför efterfrågat riktlinjer för implementering i ett anbudsförfarande där ett konsortium av institutioner, bl.a från Spanien och Tyskland, fått i uppdrag att upprätta dessa riktlinjer. Konsortiet har tagit hjälp från andra organisationer, bl.a ESTRO, ESR och EANM, för att upprätta ett ramverk för specifikationen av MPE samt det specifika kunskapsinnehållet inom varje disciplin (radiologi, nuklearmedicin och radioterapi). Arbetet är inriktat på att specificera en lägsta nivå av kunskap, kompetens och färdigheter som kan tillämpas i alla medlemsländer. Syftet med mötet i Sevilla var att presentera resultatet och inhämta synpunkter från medlemsländerna. Inom EU pågår arbete med att ersätta de nuvarande direktiven (Basic Safety Standards och Medical Exposure Directive) med ett direktiv som bl.a kommer att ge en bättre definition av MPE.

Vad säger EFOMP?

I ett tidigare dokument från EFOMP's Education and Training committee slås fast att en MPE är en specialistkompetent sjukhusfysiker (Specialist Medical Physicist). En legitimerad sjukhusfysiker definieras enligt EFOMP som en Qualified Medical Physicist (QMP).

Vad är MPE?

Syftet med definitionen är att särskilja strålskyddsexperter som arbetar inom sjukvården från de som t.ex arbetar inom kärnkraftindustrin. Perspektivet här är alltså FN's: "Vad har vi nu för strålskyddare?".

I svensk lagstiftning (Strålsäkerhetsmyndighetens föreskrifter om allmänna skyldigheter vid medicinsk och odontologisk verksamhet med joniserande strålning, SSMFS 2008:35 12§) används termen "expert" i samband med sjukhusfysikerns roll i strålskyddsorganisationen. Vad som menas förklaras i det allmänt rådet "Strålsäkerhetsmyndighetens allmänna råd om kompetens hos strålskyddsexperter" (SSMFS 2008:29). Med lite god vilja kan man föreställa sej att de riktlinjer som tas fram i det aktuella EU projektet ska ersätta eller komplettera denna författning.

MPE relaterar endast till de ansvarsområden och uppgifter som anges i EU's direktiv inom området och utgör endast en del av de ansvarsområden som faller inom ramen för en kliniskt verksam sjukhusfysiker i Sverige och största delen av Europa. Terminologin är missvisande från en svensk arbetsgivares synvinkel; en legitimerad sjukhusfysiker är självklart expert på strålskydd, en del av medicinsk strålningsfysik.

MPE Guidelines, forts.

Omvärlden

Europa är fortfarande ett heterogent område. Grundutbildningarna skiljer sig väsentligt och vår utbildning får ses som exemplarisk i sammanhanget. Vi kommer inte på mycket lång tid att kunna jämföra oss med varandra över hela EU, traditionerna är för starka. Vad vi kan se är att de nordiska länderna har gemensamma tendenser vad gäller CPD och tankar kring vad en specialist är och ska göra.

Vad kan vi göra?

MPE begreppet kan integreras i vår specialiseringstjänstgöring genom att jämföra de guidelines som tagits fram med innehållet i vår specialiseringstjänstgöring. Jämförelser visar inga större skillnader mellan innehållet i de riktlinjer som tagits fram och vår egen grundutbildning med undantag från klinisk praktik. Man kan även tänka sej att knyta MPE till legitimationen, förutsatt att utbildningsorterna uppfyller kraven på klinisk praktik.

Slutsats

Våra fixstjärnor i förhållande till de benämningar som används inom Europa, och stöds av EFOMP, fortsätter att vara Qualified Medical Physicist (legitimerad sjukhusfysiker) och Specialist Medical Physicist (specialistregistrerad sjukhusfysiker). Var MPE ska placeras mellan dessa två fixstjärnor behöver diskuteras. Förening, förbund och kursråd måste gemensamt föra denna diskussion med stöd av chefer och professionen. Synpunkter är som vanligt mycket välkomna och kan ställas till specialist@sjukhusfysiker.se.

Mycket mer finns att läsa på MPE-projekthemsidan: <http://portal.ucm.es/web/medical-physics-expert-project/inicio>.

Hans-Erik Källman, SSFF

- O B S E R V E R A -

Den senaste versionen av ST-dokumentet
publiceras på s 9-16 i detta tema nummer
– senare versioner kommer finnas på
www.sjukhusfysiker.se

Svenska Sjukhusfysikerförbundet, SSFF, och Svensk Förening för Radiofysik, SFfR
April 2011

Målbekrivning för Specialiseringstjänstgöring för Sjukhusfysiker

1. Övergripande kompetensdefinition

1.1 Definition av kompetensområde

Sjukhusfysikern är del i det team som tillsammans ansvarar för patienters diagnostik och terapi inom kliniska områden som använder joniserande och icke-joniserande strålning. Till sjukhusfysikerns ansvar hör att vid behov agera eller ge råd om patientdosimetri, om utveckling och användning av komplexa metoder och utrustning, om optimering och kvalitetssäkring inklusive kvalitetskontroll. Sjukhusfysikern spelar en väsentlig roll i frågor som rör strålskydd och säkerhet när det gäller medicinsk användning av såväl joniserande som icke-joniserande strålning (MR, ultraljud, UV-ljus, mikrovågor och laserljus).

1.2 Kompetenskrav

Klinisk/fysikalisk kompetens

Den blivande specialisten ska under sin specialiseringstjänstgöring erövra de kunskaper och färdigheter som är nödvändiga för att kunna arbeta som specialist enligt denna målbekrivning. Detta innebär både breda och fördjupade teoretiska kunskaper inom aktuell inriktning, samt praktisk färdighet i förekommande metoder. Den specialistkompetenta sjukhusfysikern ska ha kunskap om hur andra områden förändras och kunna ta hänsyn till detta inom den egna inriktningen.

Den blivande specialisten ska under sin specialiseringstjänstgöring skaffa sig de verktyg, förhållningssätt och vanor som krävs för att kontinuerligt kunna bedöma sin kompetens och utifrån denna bedömning komplettera och utveckla den. Deltagande i strukturerad fortbildning via det nationella Continuous Professional Development (CPD) programmet är ett adekvat sätt att bibehålla och utveckla sin kompetens.

Kommunikativ kompetens

Interprofessionella relationer

Den specialistkompetenta sjukhusfysikern ska ha god kommunikationsförmåga, både skriftligt och muntligt, i kontakter med andra sjukhusfysiker, övriga medarbetare, myndigheter och allmänheten. Den specialistkompetenta sjukhusfysikern ska ha respekt för övriga medarbetares yrkeskunskaper och kompetens.

Pedagogisk förmåga

Den specialistkompetenta sjukhusfysikern ska ha god pedagogisk förmåga för att kunna informera och undervisa patienter och deras närstående, andra sjukhusfysiker och medarbetare samt studenter.

TEMA Specialistutbildning sida 10: MÅLBESKRIVNINGEN

Professionellt förhållningssätt och etik

Den specialistkompetenta sjukhusfysikern ska ha förmåga att kontinuerligt arbeta med sitt professionella och etiska förhållningssätt, med målet att kunna fatta självständiga beslut.

Egen kompetensutveckling

Den specialistkompetenta sjukhusfysikern ska ha förmåga att kontinuerligt pröva och identifiera de egna behoven av kompetensutveckling för att kunna motsvara verksamhetens krav på bästa möjliga vård för patienterna.

Ledarskapskompetens

Medarbetarskap

Den specialistkompetenta sjukhusfysikern ska ha utvecklat förmåga till självkännedom och kunskap om den egna funktionen och rollen i organisationen.

Handledarskap

Den specialistkompetenta sjukhusfysikern ska ha förmåga att handleda andra sjukhusfysiker, medarbetare och studenter.

Ledarskap

Den specialistkompetenta sjukhusfysikern ska ha förmåga till ledarskap som utmärks av samverkan, öppenhet och dialog med medarbetarna. Ledarskapet ska vidare präglas av delaktighet och verksamhetsutveckling.

Systemkunskap

Den specialistkompetenta sjukhusfysikern ska ha kunskap om hälso- och sjukvårdens strålskyddsorganisation, men också om dess organisation, administration, ekonomi, regelverk och styrning för bästa resursutnyttjande.

Kompetens inom medicinsk vetenskap och kvalitetsarbete

Medicinsk vetenskap

Den specialistkompetenta sjukhusfysikern ska ha förmåga till ett vetenskapligt syn- och förhållningssätt, kunskap om forskningsmetodik, samt förmåga att granska vetenskaplig information.

Förbättrings- och kvalitetsarbete

Den specialistkompetenta sjukhusfysikern ska ha kunskap och kompetens i evidensbaserat förbättrings- och kvalitetsarbete. Målet är att kunna initiera, delta i och ansvara för kontinuerligt systematiskt förbättringsarbete med betoning på helhetsperspektiv, patientsäkerhet, patientnytta och mätbarhet.

1.3 Utbildningsstruktur

Specialiseringstjänstgöringen bygger på 5 års vidareutbildning¹ enligt CPD programmet samt uppfyllande av målbeskrivningarna i detta dokument. Tjänstgöringen leder fram till ett utnämmande som 'specialistkompetent sjukhusfysiker'. Tre huvudsakliga inriktningar finns;

¹ Heltidsekvivalent

TEMA Specialistutbildning sida 11: MÅLBESKRIVNINGEN

Diagnostisk radiologi/MR, Nukleärmedicin och Strålterapi. Annan inriktning eller någon kombination kan förekomma men ska då först granskas av det nationella kursrådet².

En legitimerad sjukhusfysiker med minst två års anställning¹ som sjukhusfysiker är kvalificerad att påbörja sin specialiseringstjänstgöring. Verksamhetschefen³ ansvarar för att en specialistkompetent sjukhusfysiker som genomgått handledarutbildning utses som handledare. Det är också verksamhetschefens ansvar att en individuell utbildningsplan i enlighet med målbeskrivningens krav upprättas och fastställs i samråd med handledaren och den sjukhusfysiker som genomgår specialiseringstjänstgöring (ST-fysiker). Ett kontrakt ska upprättas och kopia sändas till det nationella kursrådet.

Utformningen av utbildningen sker individuellt och anpassas efter tidigare erfarenheter och kunskaper, samt verksamhetens och den enskilde sjukhusfysikerns behov. Utbildningsplanen ska dock utgå från de mål som anges i avsnitt 2. Utbildningsplanen ska revideras regelbundet under hela utbildningen i samråd mellan verksamhetschefen, handledaren och ST-fysikern.

Utöver kliniskt arbete under handledning bygger utbildningen på deltagande i CPD programmet. Teoretiska självstudier ska planeras parallellt med den kliniska tjänstgöringen, likaså ska deltagande i mer formaliserad utbildning i form av kurser, konferenser etc. ingå. Litteraturstudier och kursdeltagande som kan främja en bred kompetensutveckling inom specialistområdet och ge fördjupade kunskaper och färdigheter som kan vara svåra att förvärva inom ramen för tjänstgöringen ska planläggas. Minst 100 CPD-poäng skall utgöras av specialistkurser⁴, varav minst 30 CPD-poäng utanför den egna inriktningen.

Slutvärdering av specialistkompetensen bedöms av det nationella kursrådet. SSFF och SFfR utfärdar därefter ett bevis om specialistkompetens. Värderingen baseras på CPD-programmet och på intyg om att den kliniska utbildningen är genomförd enligt målbeskrivningen. Under specialistutbildningen krävs totalt minst 250 CPD-poäng. Poängfördelningen mellan de två kategorierna i CPD-programmet ska följa CPD-programmets instruktioner. ST-fysikern ansvarar själv för sin CPD-dokumentation genom att årligen skicka in en rapportering till nationella kursrådet enligt kursrådets anvisningar.

Utlandstjänstgöring, som på ett tillfredsställande sätt kan dokumenteras och bedömas, kan tillgodoräknas i ST-utbildningen. I undantagsfall, t ex för utländska fysiker som registrerats som specialist enligt EFOMP eller motsvarande organisationer, kan värderingen göras utifrån ett detaljerat CV med en redovisning som lätt kan bedömas av kursrådet inom ramen för CPD-programmet. Kursrådet avgör om en CV granskning kan vara aktuell.

² Det nationella kursrådet är ett gemensamt organ för Svenska Sjukhusfysikerförbundet och Svensk Förening för Radiofysik. Kursrådet förvaltar det nationella CPD-programmet.

³ Om verksamhetschefens ansvar och befogenheter gällande budget och personalledning har delegerats till någon annan kan mallar för kontrakt och liknande anpassas till den aktuella organisationen.

⁴ Vissa CPD-kurser, med extra fördjupning, klassas som specialistkurser. Denna klassning, som även kan gälla kurser utanför CPD-systemet, görs av kursrådet. För att en kurs utanför CPD-systemet ska räknas in i specialistutbildningen ska ST-fysikern göra en skriftlig beskrivning av kursen, som ska verifieras av handledaren och lämnas till kursrådet för bedömning.

2. Delmål

Klinisk/fysikalisk kompetens

	Mål	Metoder för lärande	Uppföljning
1	Att besitta djupare kunskap och bred praktisk erfarenhet inom specialistinriktningen.	Kliniskt arbete Specialistkurser Litteraturstudier	Granskning av utbildningsdokumentation Intyg om godkända kurser
2	Att på egna initiativ kunna utarbeta, implementera, optimera och validera nya metoder, utgående ifrån verksamhetens behov och resurser.	Kliniskt arbete med metodutveckling Kurser Litteraturstudier	Granskning av utbildningsdokumentation Intyg om godkända kurser
3	Att värdera de risker som joniserande/ icke-joniserade strålning kan medföra och från denna värdering utveckla rutiner för strålskydd och säkerhet för patient och personal.	Kliniskt arbete Kurser Litteraturstudier	Granskning av utbildningsdokumentation Intyg om godkända kurser
4	Att förstå behovet av, och möjligheterna som ges genom en kontinuerlig litteraturbevakning av utvecklingen inom specialistområdet.	Regelbunden läsning Handledning	Granskning av utbildningsdokumentation
5	Att besitta förmåga att hantera och genomföra stora och komplexa utvecklingsprojekt.	Kliniskt arbete Metodutveckling Kurser Handledning	Granskning av utbildningsdokumentation Intyg om godkända kurser
6	Att besitta kunskap om hur sjukhusfysikens alla områden förändras och att sätta detta i relation till den egna inriktningen.	Kliniskt arbete Kurser Litteraturstudier <i>Vid behov kompletterat med</i> Kliniskt arbete vid annan sjukvårdsenhet	Granskning av utbildningsdokumentation Intyg om godkända kurser

Kommunikativ kompetens

	Mål	Metoder för lärande	Uppföljning
1	Att ha god förmåga till kommunikation, såväl skriftlig som muntlig, med andra sjukhusfysiker och medarbetare	Klinisk tjänstgöring under handledning	Intyg om godkänd klinisk tjänstgöring och uppnådd kompetens utfärdat av aktuell handledare
2	Att ha en god förmåga att dokumentera och redovisa sitt arbete	Dokumentering av metodutveckling Föredrag vid nationella och internationella möten Publikationer	Granskning av utbildningsdokumentation
3	Att ha god förmåga att informera och undervisa patienter, närstående, andra sjukhusfysiker, medarbetare och studenter	Klinisk tjänstgöring under handledning Undervisa under handledning	Intyg om godkänd klinisk tjänstgöring och uppnådd kompetens utfärdat av aktuell handledare

Ledarskapskompetens

	Mål	Metoder för lärande	Uppföljning
1	Att ha förmåga att handleda andra sjukhusfysiker, medarbetare och studenter	Klinisk tjänstgöring under handledning vid enhet där handledning bedrivs Kurs Handleda under handledning	Intyg om godkänd klinisk tjänstgöring och uppnådd kompetens utfärdat av aktuell handledare Intyg om godkända kurser
2	Att ha förmåga att leda i samverkan och dialog med medarbetare	Klinisk tjänstgöring under handledning Kurs	Intyg om godkänd klinisk tjänstgöring och uppnådd kompetens utfärdat av aktuell handledare Intyg om godkända kurser
3	Att ha kunskap om strålskyddsorganisationen, hälso- och sjukvårdens organisation, styrning och regelverk	Kurs Teoretiska studier	Intyg om godkända kurser

Kompetens inom medicinsk vetenskap och kvalitetsarbete

	Mål	Metoder för lärande	Uppföljning
1	Att ha förmåga till ett vetenskapligt syn- och förhållningssätt	Arbete under handledning enligt vetenskapliga principer	Intyg om godkänt arbete utfärdat av aktuell handledare
2	Att ha kunskap om och kompetens i evidensbaserat förbättrings- och kvalitetsarbete.	Kvalitets- och utvecklingsarbete under handledning Kurs	Intyg om godkänt kvalitets- och utvecklingsarbete utfärdat av aktuell handledare Intyg om godkända kurser

KONTRAKT OM SPECIALISERINGSTJÄNSTGÖRING

ST-fysiker Namn:

Personnummer:

Inriktning: Diagnostisk radiologi/MR
 Nukleärmedicin
 Strålterapi
 Annan, specificera:

Utbildningen påbörjas (datum):

Utbildningen beräknas vara fullgjord (mån, år):

Handledare:

Ev. övriga handledare (namn, arbetsgivare och moment):

.....

Uppgifter om tjänstgöring som legitimerad sjukhusfysiker

- Arbetsgivare, klinik:

- Tidsperiod (minst två år, heltidsekvivalent):

MÅLBESKRIVNING

Innehållet i ST-utbildning skall följa Sjukhusfysikerförbundets och Svensk Förening för Radiofysiks målbeskrivning för specialistutbildning.

UTBILDNINGSPLAN

En plan skall upprättas som revideras årligen. Verksamhetschefen¹, handledaren och ST-fysikern måste vara fullständigt eniga om denna revidering. Planen skall bygga på målbeskrivningen och innehålla redovisning av placeringar och auskultationer, kurser samt egna fördjupningsstudier, se *Exempelmall, Utbildningsplan och intern uppföljning av ST-utbildning*.

Verksamhetschefen¹ ansvarar för att ST-fysikern erhåller placeringar.

HANDLEDNING enligt Bilaga 1

Utbildningen skall ske under handledning och handledaren skall vid behov engagera handledare för moment som till exempel utförs på annan ort.

Handledaren skall tillsammans med ST-fysikern ansvara för att utbildningsplanen följs.

Verksamhetschefen¹ ansvarar för att förutsättningar bereds så att utbildningsplanen kan fullföljas och målbeskrivningen kan uppfyllas.

TVISTER

Vid tvist rörande detta kontrakt kan kursrådet vara rådgivande och har tolkningsföreträde av reglerna.

.....
Ort, datum

.....
ST-fysiker

.....
Verksamhetschef¹

.....
Huvudhandledare

¹ Alt. den som har verksamhetschefens ansvar och befogenheter gällande budget och personalledning

Bilaga 1 HANLEDNING

baserad på SOSFS 2008:17 (M)

- 1) All ST ska ske under handledning.
- 2) Handledaren ska vara en specialistkompetent sjukhusfysiker
- 3) Handledaren ska ha genomgått handledarutbildning som bör innehålla pedagogik, kommunikation och etik.
- 4) Det finns inget krav på att handledaren ska vara disputerad.
- 5) Handledaren tjänar som resurs mellan verksamhetschefen (VC) och ST-fysikern.
- 6) Handledaren ska, tillsammans med ST-fysikern, samråda vid VCs upprättande av individuell utbildningsplan. Planerings- och uppföljningssamtal ska därefter äga rum mellan ST-fysiker, handledare och VC vid minst ett tillfälle per år i syfte att uppdatera utbildningsplanen.
- 7) Handledarens roll är dessutom att kontinuerligt och i dialogform stödja och vägleda samt bedöma ST-fysikern avseende dennes professionella utveckling.
- 8) Handledare och ST-fysiker kommer överens om tid för personlig handledning och avsätter tid för detta i tjänstgöringsschemat.
- 9) Handledaren ansvarar, tillsammans med VC, för att det angivna utbildningsmålet uppnås.
- 10) Vid ansökan om specialistkompetens ska handledaren, tillsammans med VC, utfärda ett intyg som visar att ST-fysikern har
 - tillägnat sig de kunskaper, färdigheter och förhållningssätt som anges i den fastställda målbeskrivningen,
 - fullgjort minst fem års tjänstgöring under handledning, och
 - använt sig av lärandemetoderna i målbeskrivningen.
- 11) Om ST-fysikern under kortare perioder tjänstgör på annat sjukhus men tjänstgöringen till sitt innehåll är densamma som på det sjukhus där även handledaren är stationerad, kan det inte anses vara nödvändigt att handledare utses även vid det sjukhus där ST-fysikern är stationerad under en kortare period. Om tjänstgöringen på annat sjukhus skiljer sig till sitt innehåll så att exempelvis andra delmål uppnås med denna tjänstgöring, kan handledare utses även för denna tjänstgöring även om de olika sjukhusen organisatoriskt hör till samma klinik.
- 12) I undantagsfall, då det saknas specialister lokalt eller antalet specialister är mycket få, kan handledare från ett närliggande sjukhus/landsting/region utses.

INTYG OM SPECIALISERINGSTJÄNSTGÖRING samt ANSÖKAN OM REGISTRERING SOM SPECIALIST

ST-fysiker Namn:

Personnummer:

Utbildningen påbörjades (datum):

Utbildningen avslutades (mån, år):

Handledare:

Ev. övriga handledare (namn, arbetsgivare och moment):

.....

Jag intygar härmed att specialiseringstjänstgöringen genomförts i enlighet med målbeskrivningen för ST-utbildning för sjukhusfysiker och att utbildningsmålen uppfyllts. Tjänstgöringen har bedrivits med utgångspunkt från den upprättade utbildningsplanen och måluppfyllelsen är dokumenterad.

Planerings- och uppföljningssamtal har ägt rum mellan ST-fysiker, handledare och verksamhetschef vid minst 1 tillfälle per år.

Tid för personlig handledning har avsatts i tjänstgöringsschemat för såväl handledaren som ST-fysikern.

.....
Ort och Datum

.....
Verksamhetschef¹

Jag intygar härmed att givna utbildningsrekommendationer följts.

.....
Ort och Datum

.....
Handledare

Jag har uppfyllt och redovisat målen i CPD-programmet och ansöker härmed om registrering som specialist.

.....
Ort och Datum

.....
ST-fysiker

¹ Alt. den som har verksamhetschefens ansvar och befogenheter gällande budget och personalledning